

OD ISTOG AUTORA

MAČAK KOJI JE SPASAO KNJIGE

Sosuke
Nacukava

**Mačak
koji je spasao
biblioteku**

Prevela s engleskog
Dunja Lozuk

■ Laguna ■

Naslov originala

君を守ろうとする猫の話

(KIMI O MAMOROUTOSURU NEKO NO HANASHI)

by Sosuke Natsukawa

Copyright © 2025 Sosuke Natsukawa

Original Japanese edition published by SHOGAKUKAN.

Serbian language edition arranged with SHOGAKUKAN, through EMILY BOOKS AGENCY LTD. and CORTO LITERARY

English translation copyright © Louise Heal Kawai 2025

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

**Mačak
koji je spasao
biblioteku**

Prolog

Kako je sve počelo

Knjige su počele da nestaju. Ili se bar tako činilo.

Nanami je prekrstila mršave ruke i zurila u police pred sobom. Razmišljala je o dokazima. Knjige su očigledno nestajale iz biblioteke.

Koristila je izraze „čini se“ i „naizgled“ jer je to bilo teško dokazati. Ova stara biblioteka je imala ogroman fond knjiga. A budući da osnovna funkcija biblioteke nije samo u tome da knjige, uredno složene i obrisane od prašine, stoje na policama već da se pozajmljuju što većem broju ljudi, bilo je jasno da ne mogu sve knjige biti uvek tu. Da je Nanami bila bibliotekarka, mogla je da proveri istoriju pozajmljivanja knjiga, ili da je bila briljantan detektiv možda bi mogla da reši misteriju svojim deduktivnim sposobnostima, ali ona je, nažalost, bila samo učenica drugog razreda gimnazije koja je volela da dolazi u biblioteku na putu kući posle škole.

Nanami je posećivala ovu biblioteku odmalena. Tada ju je dovodio otac, i zahvaljujući njemu stekla je naviku da

dolazi svakog dana. Zbog toga je dobro poznavala raspored knjiga i odmah je primetila da nešto nije u redu. Kad je u pitanju bila njena voljena biblioteka, bila je sigurna da je njeno pamćenje bolje od pamćenja glavnog bibliotekara, a možda čak i od nekog briljantnog detektiva.

Prva stvar koja joj je privukla pažnju bile su rupe na policama. Posle nekog vremena shvatila je da te rupe nikad nisu ponovo popunjene – ostajale su tu zauvek. *Ostrvo s blagom* Roberta Luisa Stivensona je nestalo iz odeljka dečje fikcije. Prelepi primerak *Eni iz Zelenih zabata* sa belim koricama i avanturistička priča o Kapetanu Nemu i njegovih *Dvadeset hiljada milja pod morem* takođe nisu bile vraćene.

U odeljku sa slikovnicama, njene dve omiljene knjige, *Gospodin Sova* i *Frederik*, nestale su bez traga.

Prolaskom kroz odeljak sa fikcijom moglo se videti da su i Heseovo delo *Pod točkom* i Hemingvejev *Starac i more* nestali.

Zapravo, na svakoj polici u biblioteci je bilo rupa koje su ranije bile popunjene knjigama.

Nanami je na trenutak pomislila da je više ljudi počelo da pozajmljuje knjige, ali je brzo odbacila tu misao. Ovo je bila velika biblioteka sa bogatim fondom knjiga, ali nije bila ni moderna ni vrhunski opremljena. Sama zgrada je bila oronula; klima uređaj je jedva radio; bilo je mračnih ćoškova tamo gde su sijalice pregorele; u nekim delovima zgrade miris vlage štipao je za nos. Drugim rečima, nije bilo razloga da broj korisnika poraste. I bilo je jasno i na prvi pogled da su široki prolazi u biblioteci bili pusti kao i obično.

Nanami je bilo čudno što niko od odraslih u biblioteci nije primetio ništa neobično. Osoblje je uvek bilo previše zauzeto papirologijom da bi primećivalo bilo šta oko sebe.

„Šta se dešava?“, upitala je Nanami naglas. Naravno, to što se osmelila da postavi to pitanje naglas nije značilo da će dobiti odgovor. Stajala je mirno u centralnom delu biblioteke i polako se okrenula da osmotri ceo sprat. Izdaleka, visoke metalne police odavale su utisak da nema igla gde da padne od količine knjiga, ali kad je prošla između redova, primetila je rupe na nekoliko mesta, poput izvađenih zuba. Možda je Nanami primetila jer je dobro poznavala biblioteku; za nju su promene bile očigledne.

Knjige su definitivno nestajale.

„Kažeš da treba da proverim knjige?“

Stari gospodin Hamura, bibliotekar na prijemnom odeljenju, nije pitao mnogo glasno, ali kako je plafon u prizemlju bio visok i u svodovima, njegove reči su se odbijale o zidove i odzvanjale celom bibliotekom. Ipak, s obzirom na to da je bilo vrlo malo posetilaca, nije bilo nikog da to čuje. Samo je jedna starija žena, koja je tuda prolazila, bacila pogled ka Nanami i gospodinu Hamuri.

Nanami je pokušavala da zvuči ležerno dok priča s njim.

„Da, neke knjige nedostaju, a trebalo bi da budu tu. Više od jedne ili dve.“

Gospodin Hamura je pogledao preko okvira naočara mladu devojkicu u školskoj uniformi.

„Razumem. Pa, to je ozbiljan problem“, rekao je pre nego što je ponovo bacio pogled na fasciklu ispred sebe.

Zapisao je nešto na brzinu, pa nastavio: „Ako ćeš da se žališ svaki put kad ne nađeš knjigu koju tražiš, kako misliš da koristiš bilo koju biblioteku?“

Na trenutak je Nanami izgledala zbunjeno zbog logike bibliotekara, ali ubrzo je shvatila da taj stariji čovek samo ima ekscentričan smisao za humor. Zatvorio je plastičnu fasciklu i pogledao gimnazijalku.

„Vidi, Nanami-čan“, rekao je, gladeći tanki beli brk, „tako ti je to s bibliotekama. Stvar je vrlo jednostavna: neko dođe i pozajmi knjigu, pa su knjige nekad tu, a nekad nisu. To se nije promenilo još od vremena kad si bila u vrtiću i dolazila ovde sa ocem da pozajmiš knjigu *Veoma gladna gusenica*. A ako si zaboravila, slobodno možeš da pogledaš pravila korišćenja na zidu iznad.“

Danas nije moj dan, pomislila je Nanami, uzdahnuvši.

Stari gospodin Hamura nije bio samo bibliotekar. Radio je baš u ovoj biblioteci decenijama i odlučio je da ostane na prijemnom odeljenju čak i nakon penzionisanja. Moglo bi se reći da je bio živa enciklopedija ove drevne biblioteke. Iako je bio ciničan, neraspoložen i prilično težak za razgovor, nije bio loš. Upoznao je Nanami sa mnoštvom divnih knjiga. Međutim, kad je loše raspoložen, njegova britkost u govoru mogla je da zvuči uvredljivo. Danas je očigledno bio jedan od tih dana.

„Ova biblioteka“, nastavio je starac, naglašavajući svaku reč udarcem prsta po korici fascikle, „stara je koliko i ja. A stari ljudi se istroše i zaboravljaju stvari. Mladima je posao da brinu o starijima, a ne da se opterećuju zbog nekoliko nestalih knjiga.“

Koliko će ovo da traje...?

Nanami je već u mislima odlutala od prijemnog odeljenja u prizemlju i tog besmislenog razgovora ka odeljku za britansku književnost na prvom spratu. Verovatno će završiti knjigu *Orkanski visovi* danas ili sutra, pa je morala da izabere sledeću. Ovo očigledno nije bio najbolji trenutak da traži preporuku od gospodina Hamure.

„Mada cenim tvoju brigu, imam mnogo posla...“

Bibliotekara je prekinuo zvuk Nanaminog telefona koji joj je tiho zazvonio u džepu. To nije bio SMS, već podsetnik za večernju dozu.

Brzo je izvukla inhalator iz torbe, prislonila ga na usne i duboko udahнула. Nanami je morala da koristi ovu terapiju za astmu nekoliko puta dnevno, ali često bi zaboravila na večernju dozu. Otac joj je predložio da podesi alarm na telefonu kao podsetnik.

Gospodin Hamura je sačekao da završi.

„Pogledaću police kasnije“, rekao je, nešto blažim tonom. „Voleo bih da se više baviš sobom nego knjigama.“

Naravno, Nanami nije rekla starcu da gleda svoja posla. Samo je zahvalno klimnula glavom i okrenula se s namerom da ode. Dok je odlazila, uputila je poslednju žaoku, doduše, ne naglas.

Beskorisno!

Bila je potpuno svesna da je upravo uvredila živu enciklopediju – ostarelog čoveka koji je, kako bi neki rekli, bio duša cele te biblioteke.

Nanami Kosaki je bila niska i mršava trinaestogodišnjakinja, učenica drugog razreda gimnazije. Bila je veoma

bleda jer joj je astma oduvek ograničavala boravak na otvorenom. Njena astma je bila poput divljeg konja, svaki oblik fizičkog ili mentalnog napora izazivao bi napad koji je galopirao gvođenim kopitima kroz njen respiratorni sistem. Tokom osnovne škole mnogo puta su je kolima hitne pomoći urgentno vozili u bolnicu. Zbog bolesti, nikad nije doživela radost igre na otvorenom sa prijateljima, trčanje po svežem vazduhu, pa je navikla da provodi vreme sama u biblioteci nakon škole. Mnogi su saosećali s njom, ali Nanami nije smatrala da je u nepovoljnijem položaju. Sve dok nije imala napad astme, ovo je bilo savršeno mesto na kom je mogla da se posveti knjigama i uživa u čitanju koliko god želi. I baš zato je ozbiljno shvatila misteriozne nestanke knjiga iz biblioteke.

„Rekao mi je da proverim pravila korišćenja!“

Nanami je sedela u čitaonici na prvom spratu biblioteke, glave naslonjene na sto. Imala je svoj omiljeni, veliki, istrošeni sto pored prozora, gde je svetlost padala baš kako treba; bilo je to mesto na kojem je sedela i čitala posle škole. Knjiga je bila otvorena na stolu, ali trenutno je bila previše ljuta da prati reči na stranici.

„Ja sam član ove biblioteke, potrudim se da mu kažem da sam zabrinuta zbog knjiga, a taj tvrdoglavi starac...“

„Kakva noćna mora. Pa dobro, bar si pokušala“, odgovori devojka koja je sedela prekoputa nje. Icuka Imamura i Nanami Kosaki su bile prijateljice još od malih nogu.

Icuka je bila visoka i ozbiljna devojčica zbog čega je izgledala kao da je bar godinu dana starija od male Nanami. Kosa joj je bila ošišana u urednu paž frizuru, što je bila potpuna suprotnost Nanaminoj dugoj crnoj kosi koju je ona često vezivala u rep.

Icuka je pogledala ka prijemnom odeljenju u prizemlju i saosećajno se nasmešila.

„Stari Ham uvek izgleda toliko mrzovoljno da je nemoguće pogoditi kako je raspoložen, dobro ili loše“, primetila je.

„Danas je stvarno loše raspoložen. Kao da je zauzet ili tako nešto. Potpuno sam ga pogrešno procenila.“

Nanami je podigla glavu i naslonila bradu na ruku.

„Stari Ham“ je bio nadimak koji je Icuka dala gospodinu Hamuri. Nanami je smatrala da savršeno odgovara bibliotekaru sa njegovim grubim, starim, naboranim licem.

„Da li knjige stvarno nestaju?“, upitala je Icuka, gledajući prema policama u blizini. „Meni se čini da su sve ove police pune.“

Prekoputa uskog prolaza koji je bio čitaonica nalazili su se nizovi jednostavnih metalnih polica za knjige. Na kraju svake police nalazila se oznaka oblasti – Japanska književnost, Ekonomija, Filozofija, Istorija, Folklor – obaveštenje koje predočava koliko je ogroman i raznovrstan fond knjiga koje su stajale na policama. Iza tih polica, koje se nisu videle sa mesta u čitaonici gde su devojke trenutno sedele, nalazili su se pododeljci raspoređeni po zemljama porekla, sa pažljivo razvrstanim književnim delima iz celog sveta. Iz perspektive devojaka u osunčanoj čitaonici, dugi redovi visokih polica koji su se gubili u sumornoj polutami bili su veličanstven prizor.

„Kad pogledaš sve ove knjige, kako uopšte možeš da primetiš da neka nedostaje?“

„Pa, nova izdanja i bestseleri su tu, tako da većina ljudi verovatno nikad ne bi primetila“, objasnila je Nanami.

„Ali mnoge starije knjige koje su pozajmljene odavno – *Goš*, *čelista* kao i *Viteška naknada* – nikad nisu vraćene.“

„Znači, samo ljudi poput tebe, koji praktično žive ovde, mogu da primete da nekih knjiga nema?“

„Hoćeš da kažeš da previše vremena provodim ovde?“

„Pa, primetila si šta se dešava, a Stari Ham nema pojma, što je dokaz da je on ovde samo neka vrsta stanodavca. Ti stanuješ u biblioteci.“

Devojke su bile vrlo bliske i često su se ovako zadirkivale. Stanovale su u istom naselju i išle su u istu osnovnu školu. Sada, u gimnaziji, Icuka je bila u streličarskom klubu koji se sastajao pre i posle škole. Zbog toga njih dve više nisu išle zajedno u školu. Ipak, kad god nije morala da bude u klubu, Icuka bi dolazila u biblioteku sa svojim lukom umotanim u crnu tkaninu. Bila je izuzetno posvećena vežbanju i u streličarskom klubu su je veoma cenili, pa je bila popularna i među starijim i među mlađim članovima.

„Zašto bi knjige naprasno počele da nestaju?“, upita Icuka. „Čak i ako ih neko krade, to su samo ofucane, stare knjige. Ne možeš ništa ni da zaradiš ako ih prodaš na internetu.“

„Nemam pojma“, odgovori Nanami, „ali...“

Zastala je i pogledala oko sebe na trenutak, a glas joj je prešao u šapat.

„Videla sam jednog stvarno sumnjivog tipa ovde.“

Icukino lice se promenilo i pratila je Nanamin pogled po čitaonici; svi stolovi oko njih bili su prazni. Malo dalje, pored prozora, sedela je starija žena čiji se pogled gubio u daljini, a u kutku sa slikovnicama bila je majka sa kolicima

za bebe. Naravno, nije bilo nikakvih sumnjivih likova koji se motaju tuda.

„Jesi li sigurna da je bio sumnjiv?“

„Ne mogu baš da tvrdim, ali znam da sam videla jednog stvarno čudnog tipa koji se šeta okolo. Još nisam ništa rekla Starom Hamu.“

„Pa, moraćeš to da mu saopštiš vrlo oprezno. Ako izabereš pogrešan trenutak, razljutićeš ga.“

„Duboko u duši nije tako loš. Uvek mi preporučuje dobre knjige.“

„Je li ovo jedna od njih?“

Icuka je pogledala knjigu koju je Nanami čitala. Nanami je potvrdno klimnula glavom.

„*Orkanski visovi*, Emili Bronte. Jedna od njegovih najboljih preporuka.“

„Stvarno? Baš je debela, a slova su tako sitna. Da li je stvarno dobra?“

„Stvarno je interesantna. Kažu da je ljubavna priča, ali mnogo je više od toga. Radi se o čoveku koji je jako siromašan kao mlad i maltretira ga jedan bogati čovek. U svakom slučaju, on kasnije stiče bogatstvo i vraća se da se osveti. Stari Ham je rekao da je to jedna od najvećih priča o osveti u književnosti.“

„Izgleda da je svet književnosti stvarno mračan“, reče Icuka, mršteći se.

Starija žena koja je gledala kroz prozor uzela je svoj štap i uputila se ka liftu. Icuka je takođe ustala.

„Moram da krenem“, reče.

„Zar nećeš prvo da uradiš domaći?“, upita Nanami.

„Roditelji mi rade do kasno večeras, pa moram da priprelim večeru za mlađeg brata. Javili su mi porukom.“

„Ah, baš je bez veze što su uvek toliko zauzeti.“

„Da, baš“, reče Icuka blagim tonom, i posegnu za svojim lukom koji je bio naslonjen uza zid. „Ali znam da je tebi verovatno još gore.“

Icuka je bila u pravu. Nanamina majka je umrla dok je ona bila mala i živela je samo s ocem. Njih dve su bile vrlo bliske i mogle su o tome da razgovaraju otvoreno.

„Ne mogu ni da zamislim kako bi bilo da sam sama s ocem“, dodala je Icuka.

„Uopšte nije loše“, odgovori Nanami. „Kad je tata zauzet, jede usput, pa moram da spremim obrok samo za sebe. A ako mi se ne sprema, svratim do prodavnice.“

„Uvek zvučiš optimistično.“

Dok je Nanami bila u osnovnoj školi, otac je dolazio kući ranije da spremi večeru; otkad je prešla u gimnaziju sve je duže ostajao na poslu i redovno se vraćao kasno kući.

„Mora da je lakše biti jedinica“, uzdahnula je Icuka. „Kod mene, ako mama radi do kasno dva ili tri dana zaredom, cela kuća je u haosu. Moj brat ništa ne pomaže – samo jede i nikad ne počisti za sobom.“

Nanami se nasmešila, iako je osetila teskobu i blagu zavist. Icuki je stvarno bilo teško da priprema obroke, ali bar je mogla da sedi za stolom i jede s bratom. Nanami je, kad god bi otac radio do kasno, morala da jede sama.

„Vidimo se, odoh!“

Icuka se zaputila ka izlazu, ali se iznenada zaustavila i okrenula ka Nanami.

„Nemoj da upadneš u neku suludu situaciju, jasno?“, opomenu je prijateljica. „Nisi dovoljno jaka za to.“

Podigla je svoj luk u znak pozdrava i otišla.

Nanami je bila srećna što ima prijateljicu poput Icuke koja razgovara s njom potpuno iskreno.

U osnovnoj školi je često završavala u bolnici zbog astme, a što je još gore, činjenica da nije imala majku izazivala je prenatrpane izraze saučešća i sažaljenja kako u školi tako i u bolnici. Zaista je cenila prijatelja kao što je Icuka, koja bi joj jednostavno rekla „zdravo“ ili „ćao“, i tretirala je kao sebi ravnu.

„Treballo bi da je pozovem na večeru uskoro“, pomislila je. Nije bila sigurna kako će njen otac reagovati na to da dve gimnazijalke večeraju zajedno, ali Nanami je mislila da je to odlična ideja.

Vratila se svojim *Orkanskim visovima*.

Bližio se vrhunac Hitklifove osvete.

Prvo poglavlje

Onaj koji hoda pored nas

Nanami je bila potpuno posvećena svojoj knjizi i jedva da je primetila crvenkasti sjaj koji je prešao preko njenog stola. Kad je naposljetku podigla pogled, videla je da je sunce već nisko i da je obojilo nebo iznad krovova kuća. Postajalo je sve hladnije pored prozora.

Činilo se kao da je pre samo nekoliko dana drveće u ulici poprimilo jesenje boje; sad je zima već kucala na vrata. Sunčani dani su bili prijatni; a zatim, kad sunce počne da zalazi, temperatura naglo padne. Nanami nije smetala hladnoća, ali suv zimski vazduh prava je noćna mora za nekoga ko ima astmu. Nije bilo važno da li je vreme toplo ili hladno, njena aktivnost je ionako uvek ograničena. Nakon što bi prešla na zimsku školsku uniformu, samo bi nabacila kaput ili šal kako se bližila zima.

U *Orkanskim visovima* je stigla do dramatične završnice, i tad je shvatila da već dugo čita. Dok je gledala kako se senke drveća izdužuju, čula je dečje glasove sa igrališta osnovne škole pored biblioteke. Čak i u sumraku

mogla je da razazna grupu dečaka koji su jurili za fudbal-skom loptom.

Već je tako kasno...

Sunce je obasjavalo biblioteku pod tupim, gotovo horizontalnim uglom, i nije bilo nikoga na vidiku. I starija žena pored prozora i majka u delu sa slikovnicama odavno su bile otišle. Ali nije bilo neobično da prostorija bude pusta.

Nanami je pogledala na sat i videla da je skoro šest sati – vreme za zatvaranje. Sklopila je svoj primerak *Orkanskih visova* i spakovala ga u torbu. Tek kad se okrenula da krene ka izlazu, primetila je čoveka koji je stajao ispred jedne od polica, malo dalje od nje. Bio je snažne građe i nosio je sivo odelo. Iako nije mogla da mu vidi lice jer je bio okrenut leđima, glas u njenoj glavi je izdao instinktivno upozorenje.

To je on!

Viđala ga je ovde i ranije mnogo puta. Savršeno odelo bez nabora i starinski šešir u istoj sivoj boji kao i odelo, odavali su izgled osobe višeg ranga od običnog. Iako nije bilo ničeg naročito čudnog u njegovom ponašanju, Nanami je primetila da su upravo posle njegovih poseta biblioteci knjige nestajale. To je bio onaj sumnjivi tip o kome je pričala Icuki.

Naravno, nije bilo dokaza da je zapravo krao knjige...

Nanami je pokušala da umiri ubrzano lupanje srca i rastući osećaj nelagodnosti.

Kad je čovek nestao iza police, ona je ustala i tiho otišla do mesta gde je stajao.

Upravo ta polica bila je puna misterija za mlade, sa knjigama autora poput Edogave Ranpoa i Artura Konana Dojla. Nanami je pogledala poznate naslove i odmah

uočila nešto čudno. Tačno pored sabranih izdanja *Šerloka Holmsa*, zjapila je velika rupa. Tu su inače stajali kompleti *Arsena Lupena*, *džentlmena lopova*: prvih deset knjiga u serijalu je nestalo. Drugim rečima, trećina serijala je nestala. Ovo je bio prvi put da je primetila toliko nestalih knjiga odjednom. Čak i ako izuzmemo količinu knjiga, taj čovek je imao obraza da odnese ta izdanja...

Serijal o Lupenu Morisa Leblanka bio je jedan od Nanaminih omiljenih. Glavni junak je majstor prerusavanja i borilačkih veština, lopov koji pomaže siromašnima i onima u nevolji. Kad je Nanami bila u osnovnoj školi, Lupen je bio njen heroj. Toliko je bila opsednuta ovim knjigama da je često upadala u nevolje s ocem zbog čitanja u krevetu u mraku. *Šuplju iglu* i *813* pročitala je toliko puta da ih je znala skoro napamet.

Nanami je pogledala u smeru u kojem je čovek otišao i videla ga kako skreće iza ugla na kraju dugačkog reda polica. I tada je, na tren, videla crnu torbu koja je izgledala pretrpano.

Ubrzala je hod.

Između redova polica nalazio se procep; Nanami je tu zastala da baci pogled, i videla čoveka kako ulazi u odeljak označen tablom „Francuska književnost“. Tiho je krenula za njim i primetila da oseća nešto čudno duboko u grudima. Namrštila se.

„Iznenadni pokreti i napor mogu izazvati napad astme“, reči njenog doktora odzvanjale su joj u glavi. Iz dubine pluća začuo se oštar zvižduk, ali Nanami nije stala. Do trenutka kad je stigla do natpisa „Francuska književnost“ na kraju police, zvižduk je prešao u šum koji joj je ispunio pluća.